

POSTANOWIENIE

19 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

na posiedzeniu niejawnym 19 kwietnia 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa Gminy Myślenice
przeciwko M. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej Gminy M.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z 26 października 2022 r., I AGa 138/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. oddala wniosek pozwanego o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 26 października 2022 r. Sąd Apelacyjny w Krakowie w następstwie apelacji pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z 9 lutego 2021 r., zmienił zaskarżony wyrok i zasądzoną na rzecz powódki od pozwanej z tytułu kary umownej kwotę 955.000 zł obniżył do kwoty 799.750 zł i oddalił powództwo co do kwoty 155.250 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od tej kwoty od dnia 11 września 2014 (punkt 1a); w konsekwencji zmienił również rozstrzygnięcie o kosztach procesu (punkt 1b).

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, skarżący wskazał przyczyny kasacyjne określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłącznie podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarżący, który jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinien odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącą o istotności tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, Nr 1, poz. 11; z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.; z 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, niepubl.). Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego

z 18 września 2012 r., II CSK 180/12, niepubl. oraz z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.).

Powołanie się na przyczynę kasacyjną przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania przez stronę skarżącą, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania, w drodze stosownego jurystycznego wyводу, na czym owe wątpliwości polegają, a także że mają one poważny oraz rzeczywisty charakter i ich rozstrzygnięcie wiąże się z rozpatrywaną sprawą i jest istotne z punktu widzenia wyniku postępowania oraz publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (por.m.in. postanowienia z 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepubl.; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, niepubl.; z 8 lipca 2008 r. I CSK 111/08, niepubl.; z 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15, niepubl.; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, niepubl.; z 3 sierpnia 2017 r., IV CSK 85/17, niepubl.; z 7 grudnia 2017 r., I CSK 499/17, niepubl.; z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17, niepubl.).

Wniosek powódki o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie czyni zadość wskazanym wymaganiom. Nie zawiera bowiem pogłębionej argumentacji jurystycznej uzasadniającej możliwość rozbieżnych ocen prawnych i istnienie w tym zakresie - z uwzględnieniem dotychczasowego dorobku orzecznictwa - poważnej wątpliwości. W istocie poprzestaje na sformułowaniu pytań, zgodnie zaś z jednolitym stanowiskiem Sądu Najwyższego, wymaganie określone w art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. nie jest tożsame z określonym w art. 398⁴ § 2 k.p.c., co oznacza, że skarżący powinien odrębnie przytoczyć podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie i odrębnie uzasadnić wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, nawet jeżeli argumentacja prawna może się w pewnym zakresie pokrywać (zob.

postanowienia Sądu Najwyższego z 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001, Nr 10, poz. 156; z 5 czerwca 2001 r. IV CZ 45/01, OSNC 2001, Nr 10, poz. 157; z 10 stycznia 2003 r. VCZ 189/02, niepubl.; z 13 lipca 2007 r. III CSK 180/07, niepubl.; z 5 kwietnia 2017 r., II CSK 688/16, niepubl.; z 11 kwietnia 2018 r., V CSK 547/17, niepubl.; z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 567/17, niepubl.). Uzasadnienia przyczyn kasacyjnych, kwalifikujących przyjęcie skargi do rozpoznania, Sąd Najwyższy nie może doszukiwać się w uzasadnieniu podstaw, niezależnie od tego, że chodzi w tym wypadku o zupełnie odmienne metody argumentowania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2020 r., II CSK 432/19, niepubl., z 15 grudnia 2006 r., III CZ 93/06; nie publ. i z 18 kwietnia 2012 r., I CSK 520/11, niepubl.).

We wniosku o przyjęcie niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca ograniczyła się do stwierdzenia, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne oraz potrzeba wykładni przepisów prawa budzących poważne rozbieżności w orzecznictwie tj.: art. 484 § 2 k.c., co do znaczenia wykładni „znaczej części” wykonania zobowiązania - szczególnie co do przyjęcia, że 30% wykonania umowy stanowi „znaczące wykonanie zobowiązania”, w konsekwencji pozwalające na zmiarkowanie kary umownej o 15% jej zwaloryzowanej wysokości oraz art. 365 § 1 w związku z art. 366 k.p.c. w sytuacji, gdy procesie w ramach tzw. „rozdrobienia roszczenia”, uprzednio sąd dokonał uzasadnienia prawnego i oceny zasadności miarkowania kary umownej co do jej całej wartości, a nie tylko w oparciu o rozdrobioną część roszczenia - i czy w takiej sytuacji związanie rozstrzygnięciem co do uzasadnienia prawnego wiąże sąd rozstrzygający co do pozostałej części, później dochodzonego roszczenia - szczególnie w sytuacji gdy Sąd w zaskarżonym skargą kasacyjną rozstrzygnięciu oceniał miarkowanie kary umownej również co do całości jej wysokości, a więc również w zakresie tych już poprzednio osądzonych i zasądzonych 80.000 zł - a rozważania w tym zakresie prowadziły dotychczas orzecznictwo do często rozbieżnych konkluzji.

Sformułowana przez skarżącą wątpliwość dotycząca art. 484 § 2 k.c. jest kazuistycznym pytaniem dotyczącym przedmiotowej sprawy i zmierza do uzyskania przez nią odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego rozstrzygnięcia. Nie stanowi tym samym

istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 września 2014 r., V CSK 66/14, niepubl.). Ponadto nie sposób - co do zasady - przyjąć, że ocena przez sąd powszechny, czy zobowiązanie zostało w znacznej części wykonane w rozumieniu art. 484 § 2 k.c., była istotnym zagadnieniem prawnym, a wykładnia tego przepisu we wskazanym przez skarżącego zakresie wykraczała poza poziom zwykłych wątpliwości prawnych (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 grudnia 2020 r., I CSK 19/20, niepubl.). Skarżący nie poparł wniosku w tym zakresie adekwatną argumentacją, w konsekwencji przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. uznać należy za niewykazaną.

Również druga ze sformułowanych przez skarżącą wątpliwości nie została należycie uargumentowana, co podważa tezę o występowaniu w tym zakresie przyczyny z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Tym niemniej warto zwrócić uwagę, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje stanowisko przyjmujące ścisłą wykładnię art. 365 § 1 k.p.c. Przyjmuje się, że przedmiotowe granice mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia należy oceniać według reguł przyjętych w art. 366 k.p.c., tj. w odniesieniu do przedmiotowych granic powagi rzeczy osądzonej (por. np. wyroki SN: z 15 lutego 2007 r., II CSK 452/06, OSNCZD 2008, nr A, poz. 120; z 20 stycznia 2011 r., I UK 239/10; z 23 sierpnia 2012 r., II CSK 740/11, z 25 czerwca 2014 r., IV CSK 610/13, OSNCZD 2015, nr D, poz. 51 i z 17 sierpnia 2022 r., II CSKP 326/22, OSNC 2023, nr 4, poz. 38). Objęte jest nią tylko to, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, przy czym przedmiot ten należy postrzegać przez pryzmat żądania pozwu i faktów przytoczonych w celu jego uzasadnienia (art. 187 § 1 pkt 1 i 2 w zw. z art. 321 § 1 k.p.c.). W tym ujęciu moc wiążąca dotyczy rozstrzygnięcia o żądaniu w połączeniu z jego podstawą faktyczną, nie rozciąga się natomiast ani na kwestie prejudycjalne, które sąd przesądził, dążąc do rozstrzygnięcia o żądaniu, i których rozstrzygnięcie znajduje się poza sentencją jako element jej motywów, ani na ustalenia faktyczne i poglądy interpretacyjne stojące u podstaw prawomocnego orzeczenia. Treść uzasadnienia, podobnie jak w przypadku powagi rzeczy osądzonej, może jednak służyć sprecyzowaniu rozstrzygnięcia zawartego w sentencji (por. uchwałę SN z 29 kwietnia 2022 r., , OSNC 2023, Nr 1, poz. 2, i tam przywoływane orzecznictwo). W

orzecznictwie trafnie zwraca się uwagę, że za takim (wąskim) ujęciem mocy wiążącej przemawiają konstytucyjne gwarancje dotyczące niezawisłości sędziowskiej (art. 178 ust. 1 Konstytucji), procesowa zasada dyspozycyjności, a także chęć zapobiegania petryfikacji rozstrzygnięć błędnych. Przemawiają one za tym, aby sąd mógł na nowo i samodzielnie poczynić ustalenia dotyczące faktów i sformułować oceny prawne, które rzutują na ostateczne rozstrzygnięcie sprawy. W przeciwnym razie kolejny proces zostałby zredukowany tylko do powielenia ustaleń z pierwotnego procesu i mechanicznego powielenia orzeczenia. W rezultacie art. 365 § 1 k.p.c. wyznaczający granice omawianego związania powinien być wykładany ściśle. Zwłaszcza że podstawową wartością, jaką realizować ma prawomocność materialna orzeczenia, jest pewność prawna, a nie jednolitość orzecznictwa, która osiągnięta być może również przez realizację wymagania, by sąd rozpoznający kolejną sprawę między stronami szczególnie wnikliwie i rozważnie ją osądził, uwzględniając także argumenty, które przytoczył sąd w sprawie zakończonej wcześniej (por. np. uchwały SN: z 8 listopada 2019 r., III CZP 27/19, OSNC 2020, Nr 6, poz. 48; z 29 kwietnia 2022 r., III CZP 79/22 i z 17 sierpnia 2022 r., II CSKP 326/22). Sąd rozpoznający sprawę w kolejnym procesie może więc przychylić się do poczynionych w poprzednim procesie ustaleń prawnych i je podzielić. Jest to bowiem argumentacja, która może być powtórzona, choć zawsze musi być stanowczą argumentacją sądu orzekającego w późniejszym procesie. Mimo pewnych wątpliwości w tej kwestii, stanowisko to należy uznać za aktualne także w odniesieniu do wyroków w tzw. procesach częściowych i w sprawach o świadczenia okresowe (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 8 listopada 2019 r., III CZP 27/19 i wyrok Sądu Najwyższego z 17 sierpnia 2022 r., II CSKP 326/22). Kierując się tymi względami w orzecznictwie przyjęto np., że moc wiążąca prawomocnego orzeczenia (art. 365 § 1 k.p.c.) nie obejmuje oceny ważności postanowienia umownego zastrzegającego karę umowną w sprawie o zapłatę tej kary umownej za dalszy okres niewykonania zobowiązania, którego wykonanie zabezpieczała (por. wyrok Sądu Najwyższego z 17 sierpnia 2022 r., II CSKP 326/22; por. też wyrok Sądu Najwyższego z 27 kwietnia 2017 r., IV CSK 388/16, niepubl.).

W świetle dotychczasowych wypowiedzi Sądu Najwyższego i niespełnienia przez skarżącego wymogów przedstawienia przyczyn z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. nie ma podstaw do stwierdzenia, że przyczyny te zostały w sprawie wykazane.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji. Wniosek pozwanego o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego podlegał oddaleniu z racji niezłożenia w terminie odpowiedzi na skargę kasacyjną.

[ał]

(K.L.)